

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 29 april 1895, kl. 2 e. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till lag angående in- och utländska försäkringsanstalters verksamhet i Sverige.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts i detta ärende afgifna utlåtande är af följande lydelse:

»I en till utskottet remitterad motion, n:o 16, föreslår herr *S. Palme* »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för nästa Riksdag framlägga förslag till en försäkringslag, innehållande fullständiga och fullt betryggande bestämmelser rörande in- och utländska försäkringsanstalters verksamhet i Sverige.»

Motionären framhåller, hurusom det mellan ett försäkringsbolag och en enskild försäkringstagare avslutade försäkringsaftalet baserar sig, särskildt i fråga om lifförsäkring, »på så vidlyftiga statistiska undersökningar och så invecklade matematiska beräkningar, hvilka dessutom äro så undanskymda af icke dithörande omständigheter, att det för den enskilde är helt och hållet omöjligt att kontrollera riktigheten af eller soliditeten hos försäkringsaftalets detaljbestämmelser». Af dessa anledningar och då dertill kommer, att det nu allt mera blifvit »den stora, i dylika afseenden jembörelsevis obildade och okritiska massan, som är ena parten

gent emot ett kanhända vacklande och föga solidt, men med filantropiska och vetenskapliga fraser omkring sig slående bolag såsom andra parten», anser motionären det uppenbart, hvem af dessa båda parter måste draga det kortare strået, och han kommer redan af denna anledning till den slutsats, att staten bör ingripa och skydda icke de svenska bolagen gent emot de utländska, icke vissa svenska bolag gent emot andra svenska bolag, utan den stora, för hvarje år i snabb tillväxt varande del af Sveriges befolkning, som begagnar sig af försäkring under dess olika former.

Motionären besvarar den invändningen, att vi i kongl. förordningen den 22 oktober 1886 redan skulle hafva en försäkringslag, med att påpeka, att denna förordning med sina knappa fyra sidors text endast är »en samling reglementariska föreskrifter angående anmälningar, angående uppgifters insändande och offentliggörande, angående rätt för civilministern att låta granska räkenskaper och handlingar m. m.» Han påpekar derjemte ofullständigheten och otillräckligheten af deri upptagna stadganden samt framhåller, hurusom försäkringsinspektören, hvilken lär sakna all rätt till eget initiativ, enligt hans uppfattning fullkomligt kritiklöst behandlar de från vissa bolag insända origtiga uppgifterna.

Utan att inlåta sig »på den frågan, om de nuvarande reglementariska föreskrifterna, med vissa tillägg och under annan tillämpning, skulle kunna i någon mån verka mera effektivt», drager motionären af sin förut gjorda framställning den slutsatsen, att den nuvarande förordningen så till form som tillämpning är otillfredsställande, och att frågans lösning endast är att söka i en af Konung och Riksdag stiftad *försäkringslag*. För sin åsigt om behöfligheten af en dylik lag har motionären funnit ett stöd äfven i det intresse, som af statsmagtarna egnats åt sparbanksväsendet, samt i de skäl, som slutligen ledde till 1892 års lag angående denna med försäkring närbeslägtade form af ekonomisk förtänksamhet.

Att en verklig försäkringslag det oaktadt låtit vänta på sig beror, såsom ock af ingressen till 1886 års förordning framgår, derpå att man önskade afvakta bolagslagens färdigblifvande. Motionären anger med anledning deraf de skäl, som synas honom tala för ett afgörande af frågan om en försäkringslag, oberoende af bolagslagen.

Motionären förklarar sig icke vilja närmare ingå på en utredning af de grunder, hvarpå en försäkringslagstiftning bör hvila, »utan torde på en eventuel Riksdagens begäran af Kongl. Maj:t kunna inföväntas ett på noggrann utredning baserad, bestämdt förslag dertill». Motio-

nären kritiserar dock den nuvarande kontrollen, som är grundad utslutande på det s. k. *publicitetssystemet*, samt anför såsom stöd för sin förkastelsedom anföranden dels af landshöfdingen Sjöcrona, hvilken 1881 erhöll Kongl. Maj:ts uppdrag att uppgöra författningsförslag i ämnet och hvilken ansåg, att tillsynen öfver Sveriges försäkringsväsende borde i hufvudsak ordnas enligt det s. k. *auktorisationsystemet*, dels äfven af dåvarande civilministern, hvilken år 1886 förklarade sig anse äfven »den största möjliga publicitet» otillräcklig, emedan det efter hans åsigt vore en skyldighet för staten att beträffande hvarje särskild försäkringsanstalt tillse, »såväl att anstaltens grundläggning sker efter allmängiltiga regler, som ock att anstalten under sitt fortfarande bestånd icke afviker från deras tillämpning».

I tillämpliga delar anser motionären, att samma stadganden som för de inhemska bolagen äfven böra tillämpas för de utländska, men han påpekar, att, ehuru visserligen inga prohibitiva skrankor böra uppresas mot de utländska bolagens verksamhet i vårt land, dessa dock icke böra behandlas mera »liberalt» än de svenska bolagen.

Efter att till sist hafva anslutit sig till den af 1886 års statsutskott hyllade åsigten, att den för en ökad kontroll uppkomna större kostnaden delvis borde bäras af de kontrollerade bolagen sjelfva, hvilka hafva ett med den försäkrade allmänheten fullt jemförligt intresse och af hvilka de solida svenska försäkringsanstalterna, som främst påyrka ökad kontroll, icke lära vilja undandraga sig denna kostnad, föreslår motionären den ofvan omförmälda skrifvelsen.

Vid granskning af förhållandena rörande försäkringsverksamheten inom vårt land, hvarpå motionären sålunda rigtat en, som det vill synas, välbefogad uppmärksamhet, har utskottet funnit, att denna lika gagnande som viktiga verksamhet nått en så betydande utveckling, att, enligt 1893 års officiella uppgifter, de i vårt land opererande försäkringsanstalterna vid nämnda års utgång ansvarade för följande efter våra förhållanden ganska stora försäkringsbelopp, nemligen:

Lifförsäkringsbolagen	för kr.	371,199,441
Brandförsäkringsbolagen	» »	6,987,661,660
Olycksfallsförsäkringsbolagen	» »	328,058,556
Sjö- och transportbolagen	» »	697,349,873
Öfriga försäkringsbolag	» »	71,787,470.

Under sådana förhållanden och då dels osunda tendenser inom detta område äfven i vårt land synas hafva sökt vinna insteg, och dels förluster på grund af oegentligheter och missförhållanden lätteligen kunna för den försäkrade allmänheten uppkomma, ja, delvis, ehuru i mindre skala, redan förekommit, så synes det utskottet, som vore en effektiv lagstiftning rörande denna viktiga samhällsangelägenhet i hög grad af behovet påkallad.

I hufvudsak gillande de skäl för åtgärder i detta syfte, som motionären anført, vill utskottet erinra, att denna fråga ingalunda är ny. Redan år 1881 uppdrog Kongl. Maj:t, dertill närmast föranledd af en från Försäkringsföreningen ingifven skrift, åt landshöfdingen C. A. Sjöcrona att utarbete författningsförslag i ämnet. Resultatet af detta arbete blef ett den 7 juli 1883 dagtecknad »underdånigt betänkande med förslag till författningar angående försäkringsväsendets ordnande». Efter en utförlig historisk utredning rörande såväl svenska som utländska försäkringsförhållanden granskas i detta betänkande de olika system, som kunna komma i fråga vid anordnandet af en ståtstillsyn öfver försäkringsväsendet. Dervid uttalas en bestämd förkastelsedom öfver ett uteslutande användande af det s. k. publicitetssystemet, som i en fullständig *offentlighet* rörande försäkringsanstalterna söker att bereda allmänhetens enda skydd. En lagstiftning, byggd uteslutande på detta system, skulle »utan tvifvel förfela det åsyftade målet». »Ingenstädes», säger författaren, »har man ansett sig kunna grunda lagstiftningen uteslutande härå.» Såsom slutomdöme uttalas i betänkandet, »att lagstiftningen angående försäkringsväsendet bör, åtminstone under för handen varande förhållanden, i hufvudsak grundas å auktorisationssystemet, »en åsigt», tillägger författaren, »som blifvit godkänd af alla de fackmän, med hvilka jag i detta ämne rådplägat». I hufvudsaklig öfverensstämmelse med detta system, enligt hvilket, med bibehållande af full offentlighet, »stadgar för hvarje särskild anstalt pröfvas och godkännas af regeringen eller vederbörlig embetsmyndighet, som ej mindre dervid meddelar de erforderliga bestämmelserna rörande hvarje anstalts verksamhet, utan äfven, om sådant finnes nödigt, utöfvar uppsigt öfver desammas efterlefnad», voro de af landshöfding Sjöcrona uppgjorda författningsförslagen utarbetade.

Vid 1886 års riksdag vidtogos mått och steg för anordnandet af försäkringskontroll, i det att af sagda Riksdag äskades och beviljades ett anslag å sjetta hufvudtitelns extra-ordinarie stat af 4,500 kronor för anordnande inom civildepartementet af kontroll å försäkringsanstalterna, och den 22 oktober samma år utfärdades kongl. kungörelserna »angående ord-

nande och tillsyn å inländska försäkringsanstalter» samt »angående vilkoren för utländsk försäkringsanstalts rätt att här i riket drifva försäkringsrörelse». Dessa kungörelser — angående hvilkas otillräcklighet och ofullständighet, för så vidt afses ett slutligt ordnande af ifrågakörande tillsyn, utskottet i hufvudsak är af samma åsigt som motionären — söka att på våra försäkringsförhållanden i någon mån tillämpa publicitetssystemet. Och i enlighet härmed hafva för alla år, från och med 1887 till och med 1893, blifvit från kongl. civildepartementet utsända tabellariska redogörelser, hvilka lemna en öfverblick öfver det svenska försäkringsväsendets utveckling och ståndpunkt.

Utskottet, som tagit del af nu omförmälda redogörelser, har dock icke kunnat undgå att lägga märke till vissa brister hos desamma: dels saknas åtskilliga statistiska uppgifter, som skulle sätta allmänheten i tillfälle att bättre än hittills bedöma de olika försäkringsanstalterna; dels saknas äfven behöfliga detaljupplysningar rörande placeringen af de mycket stora kapital, som inom försäkringsanstalterna finnas hopsparede; dels påträffas uppenbara felaktigheter rörande de utländska, i Sverige opererande bolagen, särskildt med afseende på öfverensstämmelse mellan uppgifterna från på hvarandra följande år; dels slutligen utgöras samtliga dessa redogörelser af nakna siffror utan någon belysande text. Dessa brister sammanhånga i väsentlig mån med den ställning, som vederbörande lära anse, att inspektören öfver försäkringsanstalterna enligt nu gällande bestämmelser intager.

Med anledning af hvad som sålunda anförts har utskottet kommit till den öfvertygelsen, att principen för de nu gällande lagbestämmelserna för försäkringsväsendet äfvensom den deröfver utöfvade kontrollen icke innefatta nöjaktig trygghet vare sig för den enskilde försäkrings-tagaren eller för försäkringsväsendet i dess helhet.

I likhet med motionären anser utskottet alltså, att för detta verksamhetsfält förnyade lagstiftningsåtgärder äro af nöden. Ett ytterligare stöd för denna sin åsigt finner utskottet uti ingressen till den åberopade kongl. kungörelsen af den 22 oktober 1886, hvari en »fullständig lagstiftning om försäkringsväsendet» uttryckligen ställes i utsigt. Visserligen borde enligt samma ingress med en dylik fullständig lagstiftning anstå, intill dess en allmän lag om svenska bolag hunne komma till stånd. Utskottet anser emellertid för sin del, att en särskild lagstiftning för försäkringsväsendet, hvilken ju borde innehålla bestämmelser icke endast för de svenska, utan äfven för de utländska, i Sverige opererande försäkringsanstalterna, ingalunda står i ett så nära förhållande till en lagstiftning rörande bolag i allmänhet, att icke en speciel

lagstiftning rörande försäkringsanstalterna bör ju förr desto hellre, oberoende af de nu föreliggande förslagen till bolagsstiftning, tagas under öfvervägande. Särskildt vill utskottet framhålla, att angelägenheten af åtgärders snara vidtagande i förevarande afseende väsentligen bestyrkes af den snabbhet, hvarmed under de senare åren antalet nya såväl in- som utländska försäkringsföretag i vårt land tillvuxit.

Utskottet, som anser, att den trygghet, hvilken bör omgifva det svenska försäkringsväsendet, säkrast vinnes genom en af Konung och Riksdag gemensamt antagen lag, i likhet med hvad som skett rörande ett annat närbeslägtadt område, nemligen sparbanksväsendet, får, med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställa, att Andra Kammarerna måtte för sin del besluta,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t ville låta utarbeta och snarast möjligt för Riksdagen framlägga förslag till en försäkringslag, innehållande fullständiga och fullt betryggande bestämmelser rörande in- och utländska försäkringsanstalters verksamhet i Sverige.»

Vid föredragning af detta utskottets utlåtande i Andra Kammarerna biföll kammaren denna hemställan, hvarefter beslutet härom jemlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen genom utdrag af protokollet delgifvits Första Kammarerna, som hänvisat ärendet till sitt första tillfälliga utskott.

Första tillfälliga utskottet, som instämmer i de skäl, som här ofvan blifvit anförda för en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det föreliggande ämnet, hemställer,

att Första Kammarerna måtte biträda Andra Kammarernas ofvan omförmälda beslut.

Stockholm den 29 april 1895.

På utskottets vägnar:

Jesper Crusebjörn.